

Emlékképek

A 25 éves Pesthidegkúti Waldorf Iskoláról¹

1989. szeptember 2-án, délután fél négy. A *stuttgarti* iskola színháztermében gyülekeznek az emberek. A francia forradalom kétszázadik évfordulója alkalmából szerveztek konferenciát. Címe és témája: *Szabadság, egyenlőség, testvériség*. Nekünk, a *Waldorf-tanárképzés* hallgatóinak ezzel a héttel kezdődött el a tanév.

Túl vagyok már az első, rettenetes nehéz évemen a stuttgarti szemináriumban. A nehézség elsősorban a rossz nyelvtudásból következett, de nem volt könnyű elhagynom régi állásomat, barátaimat, családomat és változásokkal teli országomat sem.

A csoportban, ahová beosztottak, 52-en voltunk, tizennégy országból. Magyarországot és egyáltalán Kelet-Európát abban a két évben én képviseltem. Az egyetlen voltam a csoportban, aki olyan országból érkezett, ahol akkor még nem volt Waldorf-iskola.² Ezért kezdetben kissé idegenként néztek rám, és nem is igazán értették, hogy mit keresek ott. Az

első tanév végén csoporttársaim úgy köszöntek el tőlem, hogy nem voltak biztosak abban, ősszel viszont átérke-e közéjük. Ám ezt csak később mesélték el nekem.

Második évünket tehát a fent említett konferenciával kezdtük el, és ott, a színházterem hátsó soraiiban találkoztunk, köszöntöttük egymást. Hatalmas volt a zaj meg a nyüzsgés, két-három ezer ember csogott, beszélgetett a teremben.

Pontosan négy órakor a színpadon felállt Herr *Leber*, a konferencia vezetője. (Ő volt egyébként egyik kedvenc tanárom, sokat, nagyon sokat tanultam tőle.³) Néhány pillanat múlva nagy csönd lett, és fölhangzottak a bevezető szavak. Én azonnal megrettentem: alig értettem valamit, és hatalmas súlyként nehezedett a szívemre, hogy ismét megkezdődik a heroikus küzdelem: hogy értek és értsenek. Ránéztem az órára, és még jobban összeszorult a szívem, hiszen azokban a percekben otthon... Gondolataimat

Az idei tanév éves munkái a Pesthidegkúti Waldorf Iskola nyolcadik osztályában

A Waldorf-iskola pedagógiai célja, hogy felkészítsen az életre. A 13 év során, amely a diákok rendelkezésére áll ezen cél eléréséhez, két olyan alkalom van, amikor érdeklődésük szerint tartósan, egy-egy évig foglalkozhatnak egy általuk választott témával. Használva mindazokat a képességeket, ismereteket, kreativitást, melyekre szert tettek iskolai és iskolán kívüli tanulmányaik során. Az elvégzett munkáról előadás formájában kell számot adniuk.

Az első alkalom a nyolcadik, a második a tizenkettedik évfolyam során adódik. Természetesen témaválasztásban, a kutató és művészi munka mélységében, önállóságban és az előadások nyitottságában is mások az elvárások és a körülmények. Ahogy az első megmérettetés is elő van készítve a különböző osztályfokok közös vagy egyéni kiselőadásaival, úgy épül a nyolcadikosok éves munkájára a tizenkettedikesek diplomamunkája. Áprilisban készültek el a nyolcadikos éves munkák. Ezek fotói láthatók a lapban, az alkotók rövid szöveges megjegyzéseivel.

A bemutató hét jó alkalom volt a szembesülésre, hogy ki mit végzett, ki mire jutott, s erős ösztönzést kaphattak egymástól a diákok a kutatás, az alkotómunka folytatására a felsőbb évfolyamokon. S természetesen ötletet, inspirációt adtak a jövő nyolcadikosoknak.

Az éves munkák fotóit Pajorné Kugelbauer Ida készítette, aki doktori dolgozatát az iskola vizuális képességfejlesztéséről írta.

Kovács Tamás

Császma Júlia: Egy táskával kezdődött. Elkészítettem egy táska rekonstrukcióját, terveztem egy táskát, és csináltam újrahasznosított anyagból egy táskát. Aztán jöttek a kiegészítők.

Az összeállítás eredeti megjelenése: *Új Pedagógiai Szemle* 2014. 5-6. Az összeállítás Takács Géza, a lap főszerkesztőjének a munkája, az anyagot a szerzők, a szerkesztő és az OFI, a lap kiadójának a hozzájárulásával közöljük.

gyorsan visszatereltem, hogy ne érezzem a magányt, és hogy el ne sírjam magam.

Herr Leber túl volt a köszöntő szavakon, és arra emlékeztetett mindenkit, hogy a francia forradalom kétszázadik évfordulóján kívül még a Waldorf-mozgalom témájában is emlékezünk, hiszen éppen hetven éve Stuttgartban nyitották meg az első Waldorf-iskolát. Szépen és izgalmasan beszélt erről, és én olyan nagyon akartam érteni, amit mond, hogy figyelmem lassan értéssé alakult. A bevezető szavak lezárásakor Leber úr egyszer csak arra kérte hallgatóságát, hogy tekintettel a bejelentések hatalmas jelentőségére, mindenki álljon föl. Nehezen lett újra csend, senki sem értette e váratlan kérés okát.

A következő hangzott el akkor, próbálok emlékezetemből pontosan felidézni:

„Kedves Jelenlévők! Ezekben a pillanatokban a világban két olyan helyen nyitja meg kapuit Waldorf-iskola, ahol eddig még ez nem történhetett meg. Mindkét alapítás olyan nagy jelentőségű, hogy az egész világ Waldorf-pedagógiáját meg fogja mozgatni. (Persze már ekkor erősen kalapált a szívem, és küzdöttem a könnyeimmel.) Az egyik Betlehem közelében, egy részben antropozófiai alapokat valló kibucban, Izraelben.”

Hatalmas taps tört ki. Mindannyian izraeli csoporttársunk, Ron felé fordultunk, és aki elérte, átölelte őt. Lassan ismét várakozó csönd lett. „A másik (és ekkor Leber úr hangja kissé megcsuklott) a vasfüggöny mögött, Kelet-Európában – amiről azt gondoltuk, hogy sohasem történhet meg, és most mégis –, Budapest mellett egy kis sváb faluban, Solymáron egy osztály várja holnaptól a tanítást. Egy osztály

osztálytanítóval, sok-sok segítő szülővel és bátor antropozófussal, hatalmas erőfeszítések és hosszú évek illegális előkészítő munkája után.” Innentől már nem lehetett hallani semmit az ovációtól és a tapstól. Én pedig már nem kaptam levegőt, mert aki csak körülöttem volt, mindenki köszöntött.

Erre a percre még most is csak meghatottan tudok gondolni. A büszkeség, az öröm, a felelősség érzései keveredtek, keverednek bennem. Rendkívüli hálát éreztem Székely Gyuri és Anikó⁴ iránt, akik lehetővé tették, hogy tanulhassak Németországban.

Az erő, amivel akkor feltöltődtem, sokáig tartott. Olyan mélyen tudtam a második évet megélni a szemináriumban, amiről előtte álmodni sem mertem. Sokat tanultam azután Münchenben is, az ottani Waldorf-iskolában, hogy utána 1990 szeptemberében én indíthassam el osztálytanítóként a másodikként induló osztályt Solymáron.⁵

E szeptemberi esemény után megváltozott a rólam alkotott kép is Stuttgartban. Egész Kelet-Európát képviselhettem, és rajtam keresztül mindenki Solymárnak szeretett volna segíteni. Soha annyi gesztust, gondolatot és konkrét segítséget nem kaptam, mint akkor, abban az évben. A jóindulat, a sok segítő gondolat, a lelki-szellemi odafigyelés áldás volt iskolánk elindulásakor és első éveiben.

Amikor visszatekintünk az indulás éveire, nekem mindig ez az 1989. szeptember 2-i élmény jut elsőként eszembe. Kívánom az egész iskolának, hogy további éveinket és az előttünk álló feladatainkat is a szellemi összetartozás érzése, erő és bátorság kísérelje!

Bakonyi Katalin⁶

„Gyémántcserepek” a harmadik osztály életéből

Március első napjaiban még csípősek a reggelek. Lehet szikrázó napsütés vagy szürkén csepegős idő, a harmadikosok a sportpályán gyülekeznek. A síszünet után mozgással kezdjük a napokat.

– Tamás bácsi, ma is kimegyünk?

Néhányan érkezés után már első lendületből a pályára futnak, így a reggeli kézfogás is ott esik meg.

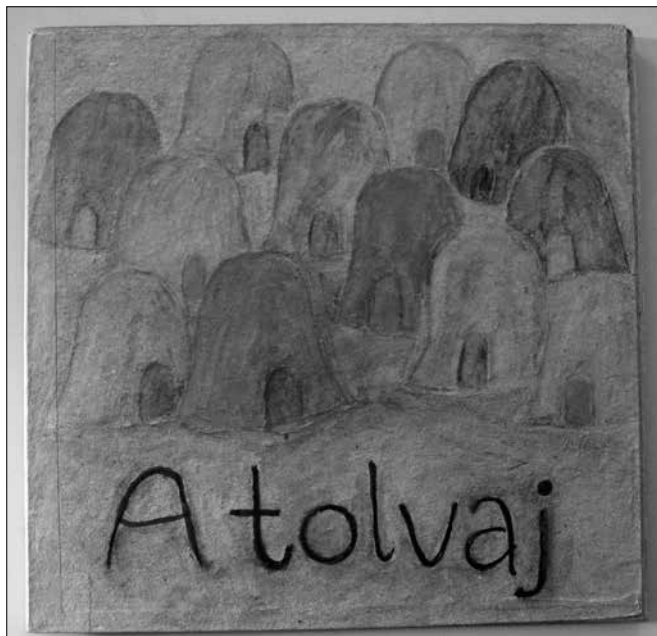
Már pörög is a hosszú kötél. Az egyik végét kis segítőm kezébe adom. Aki nem próbálta, nem is tudja, milyen komoly feladat ritmikusan hajtani a kötelet! Az osztály sorban áll, az elsők ritmikus előre-hátraringással veszik fel a ritmust. Az első feladat: minden pörgetésre átszalad egy-egy gyermek a kötél alatt. Megvan a lendület, rendeződnek a kissé még szögletes mozdulatok, és „mire hátra lehetne dőlni”, már párokba kell fejlődni, és páronként kell áthaladni minden egyes fordulatra. Hamarosan négyesével, majd nyolcasával igyekeznek elkerülni a halász hálóját. Most még alig akad fogás – minden csapatban van önkéntes vezér, aki hangos számolással fogja össze a spontán kialakult csoportját. Az izgalom a

tetőfokára hág, előbb két csoportban, majd az egész osztálynak egyszerre kell átjutnia a kötél alatt.

Máskor két oszlop áll egymással szemben, és a pároknak egyszerre kell belépni a kötél alá, hármat szökkenni, majd ellentétes irányban kifutni alóla. A lányok könnyedek, légiesek, a fiúkat jobban húzza a föld, döcögősebben veszik fel a ritmust. Ez életkori sajátosság. Vannak, akik szurkolnak a többieknek – a fiúk a fiúknak, a lányok a lányoknak. Elszáll néhány „Hú, de béna” is, ilyenkor a „csúfolódó” általában rögvest bele is gabalyodik a kötélbe.

A gyermekek nagy része autóval érkezik az iskolába. Ez a tíz-tizenöt perc ritmikus mozgás segít nekik újra belerázódni a testükbe, hogy lehessenek „szorgosak, tudni vágyók és dolgozók”.

Az arcok kipirultak. Mehetünk a tanterembe. Cipőváltás, elhelyezkedés, közben még van idő az előző napi és a reggeli élmények megbeszélésére. Míg meggyújtom a gyertyát, az évszakhoz kötődő dalokat énekelünk. Végül felhangzik a napkezdő dal.

Tamási Júlia: Mitől mese a mese? Erre még most is keresem a választ. Egy mese megírása sokkal nagyobb feladat, mint gondoltam.

Murányi Flóra: Az ír táncművészet egyre népszerűbb a világon. Milyen ruhában táncolnak az írek és miért? – ez nem annyira közismert. Én megmutattam.

Palumby Zora: A lányok életében a menyegző az egyik legfontosabb esemény. Hogyan is zajlott ez régen, és hogyan történik ez ma?

Zubor Viktor: Egy fél kiló méz alapanyagának összegyűjtéséhez a szorgos kis bogaraknak több mint 40 000 kilométert kell repülniük. Becsüljük meg a mézet! Minden cseppje kincs.

Fölállunk, összerendeződünk a fohászhoz. Az új nap köszöntése után a versmondóké a figyelem.

A napi pár perces rítus az igazi megérkezés. Ismétlődése, változatlansága adja a biztonságot. Érzékeny visszajelző a közösség és az egyes gyermekek aznapi állapotáról is.

Három egész napon át – ez a dal a „hívószava” a furulyázásnak. Nemrég kaptuk meg a C-hangolású „nagy” furulyákat. Kezünkkel a dal ritmusára melegítjük a hangszereket. Más a lyukak távolsága, más a hangzás. Némán, csukott szemmel tapogatjuk a különböző fogásokat, próbáljuk függetleníteni a szemünket a kezünktől. Izgalmas és érdekes az eddig csak énekelve megszólaltatott dalokat furulyaszóval is visszahallani.

A hangszerek tisztítását és elrakását gyors fejszámolás követi: kiinduló számunk a 18. Elveszem a felét, hozzáadok 5-öt, az eredményt megszorozom 2-vel, és elveszek belőle 20-at.

Megkérem az osztályt, annyian álljanak fel, amennyi a végeredmény. Lázás egyezkedés kezdődik, a sok felpattanó gyermekből hányan is maradjanak állva. Gyorsan egyezsége jutnak, közösen ellenőrizzük lépésről lépésre a megoldást.

Újabb dalba kezdek bele: *Fölszállt a nap arany páva* – a következő sorokat és dallamíveket már elnyomja a padok és a székek oldalra pakolásának zaja. Formarajz korszakban élünk, a terem átrendezését most nem a megszokott ritmikus kör követi. Izgatott sze-

mek lesik kíváncsian, milyen új formát rejt a tábla szétnyitható szárnya. Ma a tábla tiszta felületét két szimmetriatengely osztja négy részre. A bal felső negyedben egyszerűnek tűnő, hurkolt, görbe vonalú forma. A feladat: ennek a formának a tükrözése a többi, még üres negyedbe.

Frontálisan a tábla felé fordulva állunk. Kinyújtott karunkkal „rajzoljuk” át az adott formát, majd ugyanígy egészítjük ki az odaképzettekkel. Ezt többször megismételjük csukott szemmel, karmozgással, csak szemmozgással – nyitott és csukott szemmel. Egyszerre négyen, frontálisan mozogva, minden negyedet végigjárva, összehangoltan. Míg a linóleumra vízszintesen „rajzolódik ki” a forma, addig a táblánál függőlegesen, egyesével, nagyban rajzolják át. A nagy sürgés-forgás után, mire jól magunkba dolgoztuk a formát, elővesszük a füzeteket, és koncentrált figyelemmel szebbnél szebb lapok születnek. Az elkészült rajzok sokat mesélnek alkotóikról, a színezéssel, a díszítéssel nyerik el egyéni arcukat.

Ebben az időszakban intenzíven foglalkozunk még Móra Ferenc: *Kincskereső kisködmönjével*. Olvaszuk együtt és egyénileg, hangosan és némán. Díszítjük a névre szóló csodálatos kötetünket. Ízlelgetjük a mai beszédünkéből már kikopott szavakat. Bebarangoljuk e korosztály lelkivilágának oly gazdag tájait, amelyeknek – úgy gondolom – legavatottabb ismerője máig is Móra Ferenc.

Kovács Tamás⁷

„Annál inkább vagyok hát kíváncsiságos” – Irodalomepocha az 5. osztályban

Petőfi Sándor 1844 telén, Pesten, egy szobának éppen nem nevezhető „szűk kis kalitban” fagyoskodva a képzelet szárnyán repíti hősét, János vitézt az Óperenciás tenger partjára.

Amikor hősünk megtudja, hová is vetődött kalandos vándorlása során, egy óriás vállán a címben idézett felkiáltással vág neki a végtelen tengernek.

Arra kértem az ötödikeseket, írják le, ők mire „kíváncsiságosak”.

Tóth Imola

Én arra vagyok kíváncsi, milyen lesz a jövőm. Hogyan fogok kinézni felnőttkoromban, milyen házam lesz és milyen állatom? Persze nemcsak a felnőttkorom érdekel, hanem a holnap is, vagy hogy mi lesz egy hét, vagy akár egy év múlva. Arra is kíváncsi vagyok, milyen élőlények vannak az űrben vagy a bolygókon, és milyen lehet a világvége, de csak kívülről.

Palumby Zora

Kíváncsi vagyok, mi lesz felnőtt koromban. Lesz-e családom, lesznek-e gyermekeim. Kíváncsi vagyok, mi lesz 30 év múlva.

Koller Zsóka

Én igazából mindenre kíváncsi vagyok, ami körülöttem történik. Arra is kíváncsi vagyok, mi lett volna, ha János nem találja meg Iluskát a költemény végén. Ha ott maradt volna Jancsi a francia királylánynál, és egyáltalán: ha nem szalad szét a nyája.

Murányi Flóra

Sok mindenre! Mi lesz velem a jövőben? Lehet-e egyszerre két foglalkozásom? Milyenre formázom az életem?

Kubinyi Eszter

Mi volt régen? Szalmából építették a házakat? A nagyon gazdag emberek dolgoztatták a szegényeket, meg is verték őket? A királyoknak gyönyörű, hosszú hajú lányaik voltak? Legalábbis a mesékben úgy van, bár nem szoktam hinni a mesékben.

Tamási Júlia

Én nagyon kíváncsi vagyok arra, mit éreznek az állatok. Kíváncsi vagyok, hogy régen milyen volt az élet, mert a nagyszüleim mindig mondják: „A mi gyerekkorunkban milyen más volt!”

Frischmann András

Arra vagyok kíváncsi, hogy mi volt, amikor nem volt semmi.

Gere Samu

Én arra vagyok kíváncsi, miért mágneses a föld. A hétköznapi ember nem nagyon foglalkozik ezzel, de mi lenne, ha kitalálnák? Nagyon híresek lennének, sőt évmilliárdokkal azután is emlegetnék őket. Az ebből fakadó tudományos adatok számtalan rejtélyt megoldanának. Talán.

Eőry Lilla

Arra vagyok kíváncsi, élnek-e valamilyen lények más bolygón, és ha igen, akkor hogy néznek ki. Robotok, vagy valami majomfélék? Én úgy képzelem őket, hogy állatfejük van és szőrös lábuk meg kezük. Szerinted, olvasó, aki ezt olvasod, szerinted milyenek?

Pál Zsigmond

Mi lenne, ha vadnyugaton élnek, és lennének még szabadon indiánok? Az biztos, hogy az ő pártjukra állnék, de hogy mit csinálnék, azt nem tudom.

Kovács Tamás⁸

Vidor Gergely: A legtöbb íjkészítő mester azt gondolta, hogy el akarom lopni a féltve őrzött technikáját. Azért csak elkészítettem egy íjat.

Körséta az iskolakertben Csécs Mónikával

Ellentétben a félelmekkel, hogy sokkal kisebb lesz a kert, azt szoktam mondani, bővült egy zöldséggel, egy fűszerkerttel és sok-sok virágoskerttel. A gyerekek jó ízlésére és régi emlékeire hagyatkozva elkezdtük átalakítani az iskola épülete körüli részeket. A kicsik játszó- és búvóhelyeit igyekszünk tiszteletben tartani. Egész más hangulata van annak a kertrésznek, ahol felásva, megkapálva újabb és újabb növények jelennek meg. Ez igazán jó érzés, mert a kert meghálálja a gondoskodást.

Szeretnénk úgy kialakítani az iskolakertet, hogy megélhessük benne az évszakot. Ezért ültetünk annyiféle virágot, fűszert, zöldséget, gyümölcsöt és bokrokat. Mindent, amitől elevenebbé válik az életünk. Kaptunk segítséget is, sokfelől érkeztek a növények. Létrehoztunk egy, a kolostorkertek hangulatát idéző fűszer- és virágoskertet. Ez a szép, lépcsős ágyás folyamatosan bővül, már csak a rózsák hiányoznak belőle. Vannak benne liliumok, íriszek, rengeteg levendula, tulipán. Az a célunk, hogy a hóvirágtól kezdve az utoljára nyíló virágokig, mindig virágozzék valami.

A fűszerkert fölé került a zöldséges, ahol már szépen kibújt a borsó és a sóska. Céklát is vetettünk. Persze, aki nyáron segíteni jön, az szedheti a paradicsomot. Azt is fontosnak tartottuk, hogy mindig legyen mit csipegetni. Ezért vetettünk sósokát és metélőhagymát.

A kerítést még átépítjük. Kicsit elnagyoltuk, mielőbb el akartuk készíteni, hogy az ágyások védettek legyenek. Nem lett szép, úgyhogy mindenképpen újjá fogjuk építeni.

A pálya bal oldalán, a vasakkal körülvett részen végig ágyásokat alakítunk ki. Az első már meg is született. Ide olyan növényeket gondoltunk, amelyek jól bírják, ha odagurul a labda, mint a mángold vagy a cékla, de ez lenne a legjobb hely az uborkának is. Igénytelenek, jól tűrik, ha véletlenül rájuk taposnak. Ugyanezen az oldalon, a kerítés mellett hangulatos ösvényt lehet kiépíteni hátrafelé. Végigsétálva már most is üde, tavaszi virágfoltokat lehet találni, tele lila meténggel és fehér csillaghúrral. Ezeket nem mi ültettük. Az ösvény mellett végig szilvafák állnak, amelyeket János annak idején megfiatalított. Eszegettük is a termését, nagyon finom, magvaváló, régi fajta szilva. Első lelkesedésünkben ide hordtuk a komposztot, de ez majd elkerül innen.

A pálya mögötti területről még csak álmodozunk, milyen lesz. Ez a rész eddig a rendrakásról szólt. Itt nagyon sokat dolgoztak a gyerekek. Mindenfélét elhordtak a komposztra és aprítógépeztek. Az utcán is összeseperték a lombot ősszel, ezért a szomszédok is hálásak voltak. Itt van a komposzt, amely nagyon jól illik ide, ez a sövény folytatása. Ezen a tavaszon került – az iskola történetében először – beoltásra a komposzt, így megjelenik benne a biodinamikus

preparátumok sugárzó, gyógyító hatása is. A gyerekek nagyon boldogok voltak, át tudták érezni ennek a munkának az értékteremtő erejét.

Jó lenne téglából megépíteni az utca felőli kerítést, hogy ne lehessen belátni. Nagyon barátságos tér alakulhatna ki a cseresznye és a fenyő alatt. Otthonos lenne a nagyoknak is leülni, beszélgetni ezen a füves, több fával tarkított területen, ahol hamarosan terem a cseresznye. A gesztenyék alatt is jó ücsörögni. A téglafalra futónövényeket képzelünk, és elé bokrokat. A kutat is újra működőképes állapotba lehetne hozni. Ezekről a tervekről már sokakkal beszélgettünk, és nagyon jó fogadtatásra találtak az ötleteink. Így újabb, viszonylag nagy kertrész válna használhatóvá. Reményeink szerint, aki hátrasétál, megérzi ennek a hangulatát, és támogatni fogja az elképzeléseinket.

A kemence körüli területet gazdátlanak éreztük. Azon gondolkodunk, hogyan lehetne ezt a teret tagolni és elevenné tenni. Az angolkertek ihlettek meg minket, ahol zsebkendőnyi területen izgalmas kis kerteket alakítanak ki szinteltolással, hogy szinte elvész benne az ember. Az oszlopokra lehetne futtatni növényeket, és elkezdtük a határolósövény beültetését is a járda mellett, mályvacserjéből. A bokrok tövében virágok virítanak majd. Teljesen más érzés a gyönyörű, virágzó sövény előtt elhaladni.

A homokozót többször is fölástuk, mert eléggé megülepedett. Azonnal birtokba vették a kicsik! Persze homok kell még bele. Az árnyas mogoró alatt ideális a hely árnyéki kert kialakításához. Úgyhogy mindjárt be is ültettük ibolyával és harangvirággal. Kékes tavaszi hangulatot fogunk idevarázsolni nefelejccsel, meténggel és ibolyával. A kisház mögötti részen, úgy tűnik, nem nagyon járnak most a gyerekek. Ide ősszel mentát és citromfűvet ültettünk. Mindkettő könnyen szaporodik és nagyon jó illata van, lehet csipegetni.

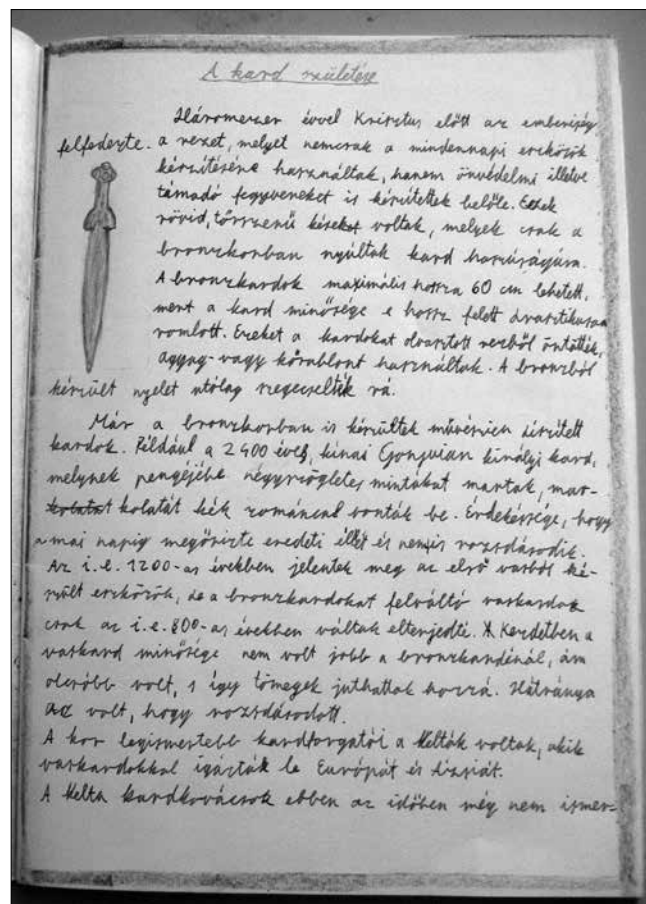

Henrich Miksa: A technika robbanásszerű fejlődése a telefonkészülékeken jól követhető. A hetvenes évek modelljei szinte muzeális darabok. Elkészítettem egyet fából.

A kerítés melletti terület elég látványos. Ez már korábban is dédelgetett része volt az iskolakertnek. A holland tulipánok mindig ide kerültek. Itt folytatjuk az évszaksövény kialakítását. Télen is díszíti az örökzöld boróka, a boglárkacserje pedig jó esetben nyár végén is virágzik. Az aljában virágoskert fut, ebbe most folyamatosan vetjük a magokat, mindig rakunk bele valamit, hogy ne csak áprilisban virágozzon.

A hatodikosokkal és a hetedikesekkel felástuk a rondellától a kapuig tartó területet. Nagy munka volt, mert ezt húsz éve tapossák a gyerekek. Bevetettük nagyon sűrűn fűmaggal, és a szomszédtól kölcsönkapott hengerrel lehengetettük. Tudtuk, hogy nehéz megvédeni, de körbekerítettük, még ha csak jelképesen is. A labda mindig ide gurul, rejtélyes módon. Ez igazi élmény volt, valódi közös munka. Beálltak dolgozni tizedikes és tizenkettedikes fiúk és egészen kicsik is. A kilencedikesek jelentkeztek, hogy szívesen folytatnák a munkát.

A másik nagy feladat ezen a területen a támfal kialakítása. A gyerekek maguk fűrészelnék fűrészbakon, kézifűrészsel. Feltöltik a támfalat, szép ívet adnak neki, és a tövébe borostyánt ültetnek, hogy takarja kicsit. A tornaterem fala mellől lehámozzák a földet a hatodikosok és a hetedikesek, és köbméterszámra hordják át talicskával a lépcsőkre rakott pallókon.

Belák Dávid: A kézi kovácsolás mára Európában szinte eltűnt. Aki még ezzel foglalkoznak, azok már csak művészek. Megadottát a szerencse, hogy egy igazi műhelyben kardot kovácsolhattam.

A gyerekek, nagy örömeikre, megtalálták a macskaköves bejárót a vastag humusz alatt, és kitakarították. Ennek köszönhetően újra megnyílt a Kossuth utca felőli bejárat. Ide, két oldalra, a gyerekek javaslatára elegáns örökzöldek jönnek. A tövébe lehet ültetni ezt meg azt, ami kicsit díszíti majd. Jó lenne a kis bejáró mellett egy-két mutatós örökzöld félcserje. A pimpó is alkalmas ide, tavasztól kezdve elég sokáig virágzik és át lehet ugrani. A félcserjékkel szép út vezetne az iskola felé.

A nagyház mögötti terület nagyon jó adottságú hely. Annak idején Kulcsár Gábor osztálya létesített itt szép virágoskertet, azt szeretnénk felújítani. Elképzelhető, hogy egyszer valamikor ide is kiterjed a zöldséges. Évelő növényeket, rebarbarát, sóskát vetnénk mértani formájú ágyásokba. Most annyi helyen dolgozunk egyszerre, hogy ez inkább csak terv még. A kertben elsősorban a hatodikosok és a hetedikesek dolgoznak a kertművelésórákon. Nagyon

sok jó ötletük és elképzelésük van. Azt is megértették, hogy olyan nincs, hogy „én nem dolgozom”. Van, aki ültet, gyomlál és van, aki földet hord. Azért is csinálják nagyon boldogan, mert sok mindent ők találhatnak ki. Van érzékük, erejük és kitartásuk hozzá. És ez így nagyon jó.

Az órák elején megtervezzük a munkát, és a végén ránézünk, mi sikerült. Ez azért is helyes így, mert a gyerekeknek különböző a hozzáállása. Aki egy picike ágyással küzdött egész délután, amikor körülmegy, látja, hogy a másik mire jutott. Az eredmény annyira nyilvánvaló szavak nélkül is, hogy ennek elég erős pedagógiai hatása van.

Annak pedig nagyon örülnek, hogy egyre több tanár és szülő jön oda, kérdezősködnék és dicsérik a munkát. A gyerekeknek ez az igazi visszaigazolás. Nagyon nagy öröm ezt látni.

Smid Anikó⁹

Napkezdés az első osztályban

*„Kinek van jókedve,
Nekem van jókedvem.
Már kora hajnalban
Jókedvvel ébredtem.*

*Jókedvvel ébredtem,
Madárdal ébresztett,
Madárdal ébresztett,
Friss hajnal élesztett.”*

Ezzel a kis versikével indul minden nap az első osztályban. Ezután – a Waldorf-óvodák ritmusához hasonlóan – naponta változó tevékenységeket végzünk. Hétfőnként agyagozunk vagy méhviaszt formázunk, keddenként fonalazunk, szerdán festünk vagy rajzolunk, csütörtökön ritmikus gyakorlatokat végzünk, pénteken pedig – a vallásóra keretében – a körülöttünk lévő természetéről szóló mesét idéznek fel és hallgatnak a gyerekek.

A hetente visszatérő tevékenységek fontos eligazodási pontokat jelentenek az első osztályba lépő gyerekeknek. Emellett a rövidebb vagy hosszabb időt felölelő ritmusok az ember testi-fizikai és szellemi-lelki természetére is egyaránt jótékony hatással vannak. Egy epochának, egy hétnek, egy napnak vagy akár egyetlen tanítási órának a ritmusa is hozzájárul ahhoz, hogy az osztályból szokásokat követő egység váljon. Ezek a szokások adják azt a biztonságot, amelynek birtokában a gyerekek az iskolát természetes közegként, életük szerves részeként élik meg. Az első iskolai év alatt beleszoknak a gyerekek ebbe az idő- és szokásrendszerbe, és időben-térben egyaránt belakják az osztálytermet.

Az első osztályban végzett reggeli tevékenységek célja természetesen nemcsak a megfelelő szokásrend

kialakítása, hanem komoly pedagógiai szerepük is van. Minden művészeti tevékenység az alkotás, a gyakorlás és az ismétlés által a gyerekek érzésvilágát és akaratát egyaránt erősíti. Amellett, hogy ezek a tevékenységek egységesen segítenek abban, hogy a „teljes embert foglalkoztassuk” (Steiner, 2004. 10. o.), különbözőségük révén mégis különböző területeken fejtik ki hatásukat: kézzel rajzolunk, és kézzel formázunk is, és mégis teljesen más a két dolog (u. o.).

Ha hétfő, akkor agyagozás...

A hétfővet követő első tanítási napon az agyagozásnak egyénileg ébresztő, az osztály egészét tekintve összerendező ereje van. A hűvös anyag ellenére agyagozás közben kezeink hamar felmelegednek, arcunk kipirul. Az agyag átgyúrása után először gömböt formálunk a tenyerünkben; ezt letapogatjuk, forgatjuk, tökéletesítjük. Ezután ujjaink segítségével gödröket, mélyedéseket formálunk az agyagba, mígnem kialakul egy újabb forma, amelyet nem az emlékezetünk segítségével alkotunk meg, hanem sokkal inkább az akaratunkból hozunk létre – a homorú és domború formavilágból.

Ezt a rendszeresen visszatérő gyakorlatot követően kis darabokat szaggatunk az agyagból egy rajztáblára. Ezekből a darabkákból formálunk ezután domborműszerű képeket, amelyek a mesék egy-egy kiemelt motívumát idézik fel, de kapcsolódhatnak vele a betűtanuláshoz vagy számoláshoz is. Az így elkészült formákat simítjuk el és finomítjuk. A kész „műveket” kirakjuk, közösen megnézzük, majd az anyagot újra begyúrva felhasználjuk a következő héten.

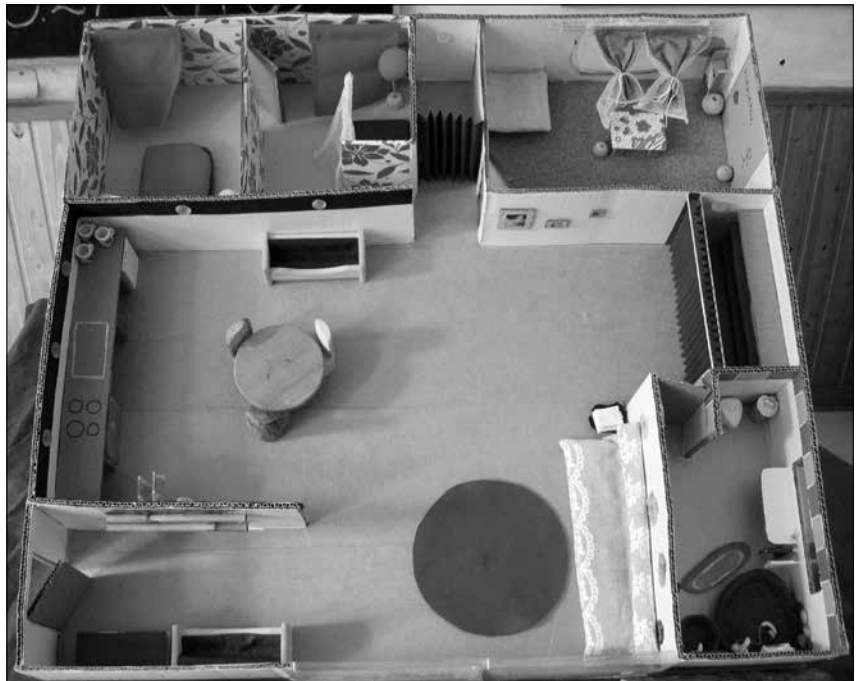
Kulcsár Gábor¹⁰

Balogh Katalin:
Titkos utak kanyarognak ide-oda. A nap megcsillan a víz tükreben, s a növények zizegése egyszerűen gyönyörűség. Ezek mind a japán kert titkai.

Pokorni Ábel: Az első merülésnél kicsit megrettentem, de pár perc múlva már biztos voltam benne, hogy a búvárkodás nekem való, és én ezt akarom csinálni.

Lancsin Luca: Az emberekre hatással van a környezetük. Minden ember lakása a személyiségét tükrözi. Érdekelnek a különféle lakberendezési stílusok.

Tass Mihály: Arról meséltem, hogyan építettem meg egy igazi kenut. Szó volt még a kenuk történetéről és a kajak-kenu sportról is.

Mérés

Harmadik osztályban sok olyan epocha van, amilyen sem előtte, sem utána nincs a tantervben. Ebben az évben van mesterségek-, teremtés-, házépítés-, gabona- és mérésepocha. Mi most éppen a mérés-epochában vagyunk, még csak az első hétvégén. Eddig a hosszúsággal foglalkoztunk, de még hátravan a súly, az úrtartalom és az idő.

Emlékszem, amikor én harmadikos voltam és mérésepocha volt, a lehető leghosszabb mérőszalagot vettem meg a boltban a zsebpénzemből, hogy aztán otthon tudjak mérni. A kertet, a házat, mindent, amit csak találtam. Most sem volt ez másképp a gyerekekkel, az első napokban a régi mértékegységekkel mértünk, hüvelyk, ujj, tenyér, kis arasz, nagy arasz, láb, lépés, öl. Megtudtuk, hogy milyen hosszú az iskola a pálya felől, hogy milyen hosszú a pálya (2340 hüvelyk). Ebből nehéz volt kideríteni, hogy valójában mi az igazság, illetve ebben a helyzetben nincs igazság, mindenkinek más a helyes eredmény.

Ezután kezdtünk foglalkozni a méterrel mint mértékegységgel. Hogyan lesz belőle centiméter, aztán milliméter vagy kilométer. Innen tudjuk, hogy az iskola a pálya felől 33 méter és 55 centiméter. Az egész iskola körben pedig 133 méter.

Az epochának fontos feladata, hogy a gyerekek valamilyen módon viszonyulni tudjanak a méretekhez. Érezzék, éljék át, mennyi pontosan egy méter, vagy akár egy kilométer. Ezt nemcsak méréssel tudjuk gyakorolni, hanem becsléssel is. Mielőtt a mérést elkezdjük, megpróbálják a gyerekek megbecsülni, mi lesz az eredmény, aztán derül ki, hogy jól érezték-e. A viszonyuláshoz az is hozzátartozik, hogy magunkat el tudjuk helyezni a világban. Mekkora

vagyok? Mekkora a legnagyobb fa? Mekkora a legnagyobb épület? Ahhoz, hogy ezeket a viszonyokat meg tudjuk nézni, lemértünk mindenkit nagyon pontosan, és összeadtuk, ha egymás feje tetején állnánk, akkor az egész osztály magassága mekkora lenne. Összesen így 39 méter 78 centiméter magasak lennénk. Ami elsőre elég soknak hangzik. Ha viszont a világ legmagasabb fája mellett állnánk egymás fején, akkor eltörpülnénk mellette. Még másik két ugyanekkora osztályra lenne szükségünk, hogy a legfelső tőlevelet meg tudjuk érinteni. A legmagasabb épület mellett talán nem is látszódnánk, ott még húsz másik osztályra lenne szükségünk a legfelső pont megérintéséhez. Izgalmas lenne egy mérésepocha minden évben, hogy lássuk, hogyan nővünk bele a világba, hogyan „csökken” mindennek a mérete, ahogy növekszünk.

Galsai Zsolt¹¹

Irodalom:

Steiner, Rudolf (2004): A nevelés művészete Genius Kiadó, Budapest

Vekerdy Tamás (1993): Álmodok és lidércek – Iskolaalapítás Magyarországon. T-Twins

Jegyzetek:

1. Az iskola hivatalos neve: Pesthidegkúti Waldorf Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola, szokásos rövidítése: PHWI, honlapja: <http://www.phwi.hu/>.
2. Az iskolaalapításról az iskola honlapján olvasható: „Az alternatív pedagógiai gyakorlatot folytató iskolák közül a Pesthidegkúti Waldorf Iskola volt az, amely Közép-Kelet Európában és Magyarországon elsőként

Tóth Imola:

Ki gondolta volna, hogy az üveg ilyen sokszínű lehet? Minden technika mást hoz ki belőle. Mégis, az ékszerek az én szememben a legérdekesebbek.

törte meg civil kezdeményezéssel az állam oktatási-nevelési monopóliumát. 1989-ben kezdtük meg az oktatást Solymáron 32 elsőssel, felmenő rendszerben. Az 1996-97-es tanévben indult az első gimnáziumi osztály, a 2000-2001-es tanévtől az iskola teljes kiépülésével a tizenhárom évfolyamon háromszázhatvan diáknak adunk otthont.

Iskolaépületünk Buda határán, a II. kerületben van. Az épületet fenntartónk – a Török Sándor Waldorf-pedagógiai Alapítvány – segítségével alakítottuk és bővítettük: a tizenhárom osztályterem mellett 1996-ban egy euritmia terem épült, ugyanebben az évben egy könyvtár, valamint két szaktantermet alakítottunk ki. 1997-ben egy kézművesházzal bővült az iskola, 1998-ban pedig egy sportpályával gyarapodtunk.” (Ugyanerről: Vekerdy, 2003)

3. Stefan Leber (1937-) a német Waldorf-mozgalom és a Waldorf-pedagógia egyik jeles személyisége, az előadás időpontjában a Stuttgarter Waldorf-pedagógiai Intézet vezetője volt.

4. Székely György (1924-2006) a Műegyetem oktatója, Georg Kühlewind néven filozófus, antropozófiával is foglalkozik, támogatja a magyar Waldorf-kezdeményezéseket egészen az intézményalapításokig. (<http://kuehlewind.itec.uni-klu.ac.at/>) „Székely György nélkül egyáltalán nem lett volna óvónőnk. (És a későbbiekben: nem lett volna alapító-tanácsadó tanárunk, és nem lett volna pénzünk a legvésebb helyzetekben, a legfontosabb dolgokra.)” (Vekerdy, 1993).

Székely Anikó Székely György felesége, énektanár, az iskola egyik alapítója, később szabad-vallásánára.

5. „Az iskola a solymári Apáczai Csere János Művelődési Ház egyik szobáskájában kapott helyet, melyet a szülők alakítottak át Waldorf-osztállyá, saját kezű munkájukkal.” (u.o.) Vagyis az iskola 1989-ben Solymáron kezdte meg működését, majd két év múlva Pesthidegkútra, a budapesti II. kerületi önkormányzattól kapott önálló iskolaépületbe költözött át.

6. A szerző az iskola tanára. Az írás megjelent az iskolaújság 2008. novemberi számában.

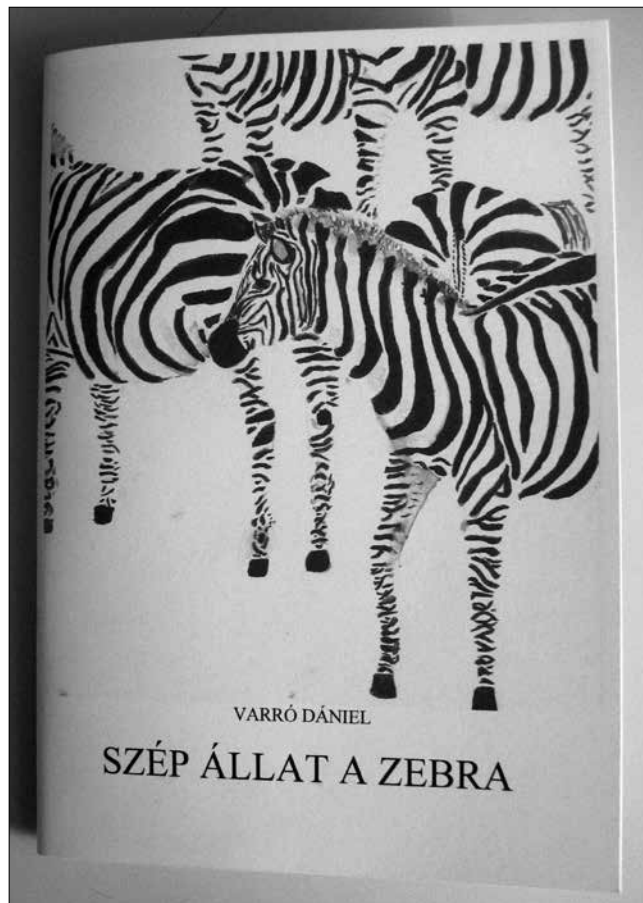
7. A szerző az iskola tanára. Az írás az iskolaújság 2009. áprilisi számában jelent meg.

8. Az írás az iskolaújság 2010. novemberi számában jelent meg.

9. Smid Anikó Waldorf-szülő, az iskolaújság egyik szerkesztője. Csécs Mónika kertművelés tanárként dolgozik az iskolában óraadóként. Teljes állásban a Solymári Fészek Waldorf Iskolában dolgozik. Az írás az iskolaújság 2012. júniusi számában jelent meg.

10. Kulcsár Gábor az iskola tanára, az írás az iskolaújság 2012. decemberi számában jelent meg.

11. A szerző az iskola tanára, az írás az iskolaújság 2014. februári számában jelent meg.

Kubinyi Eszter: Szeretek festeni, rajzolni. Készítettem egy általam illusztrált verseskötvet Varró Dániel gyermekverseiből.

Kulcsár Róbert: Moziban, társaságban vagy csak úgy, a popcorn közkedvelt csemege, és amellet egészséges is. Készítettem egy szerkezetet, amellyel kukoricát lehet pattogatni.

Waldorf-iskolák Magyarországon

A Waldorf-mozgalom 47 óvodával, 31 általános iskolával, 12 gimnáziummal, 7 tanárképzéssel és egy saját pedagógiai szolgáltató intézettel az ország legnagyobb alternatív pedagógiai hálózata. A magyarországi Waldorf intézményekbe járó gyermekek száma meghaladja a hatezretet. A folyamatosan változó jogi, politikai és gazdasági környezetben a Magyar Waldorf Szövetség és az általa létrehozott Waldorf Ház Pedagógiai Szolgáltató Intézet védőhálóként óvja és támogatja az évről évre növekvő számú Waldorf intézményeket. Mi a 25 éves Pesthidegkúti Waldorf Iskolát mutattuk be olvasóinknak.